

## Rus Yolu

Beş gündür aralıksız ve adeta bardaktan boşalırcasına bir yağmur yağıyordu. Kış ayları yeni bitmiş, havalar ısınmaya başlamış, yoğun kar yağışları yerini sağanak yağmurlara bırakmıştı. Bir yandan kar erimeleri, bir yandan da günlerdir yağın yağmurlar sonucunda bir çok yeri su başmış, ilçedeki Murat ve Badişan nehirleri taşmış ve çevredeki birçok arazi de taşan nehirlerin suyu altında kalmıştı. Her ne kadar taşkın sonucu bazı araziler zarar görse de insanlar bu senenin bereketli geçeceğini, tarlalarına ekecekleri ürünlerin verimli olacağını düşünüp bir yandan da sevinmiyor değillerdi.

Bahar ayının gelmesiyle birlikte ilçedeki çiftçiler de bu sene topraklarına ekecekleri ürünleri yavaş yavaş kesinleştirmeye başlamışlardı. Tabi kış aylarının soğuk ve uzun gecelerinde bu konu üzerinde epeyce düşünüp tartıştıktan sonra nihai kararlarını ilk baharda veriyorlardı. Çiftçilerin bu kararlarını verdikleri sırada Ermeni tüccarlar da Diyarbakır tarafından hiç bilinmedik bir mercimek tohumu getirip ilçedeki halka satmaya başlamışlardı. Tohumun bölge iklimine ve toprak yapısına uygun olduğunu, ekimi yapıldığı takdirde çok verimli olacağını söylüyorlardı. Seyyid Tahir'in de Badişan düzlüğünde küçük bir tarlası vardı. Her sene olduğu gibi bu sene de tarlasına buğday tohumu ekmeyi düşünürken komşusu Ahmet Bey'den Ermeni tüccarların getirdiği mercimek tohumunu öğrendi. İlk başlarda tarlasına mercimek ekmeye çok sıcak bakmasa da yeni tohumları da merak etmiyor değildi. Ahmet Bey'in de ısrarı üzerine birlikte Ermeni pazarına gittiler, orada Tüccar Barkev'i görüp getirdiği tohumu görmek istediklerini söylediler. Barkev elini koyun yünü ipliklerinden yapılmış, kahve renkli, büyük çuvalın içine koydu; bir avuç mercimek tohumu çıkardı; onlara gösterdi ve başladı anlatmaya:

— Bakın saygıdeğer beyefendiler, biz bu tohumu özel olarak Diyarbakır tarafından getirdik. Orada bunu eken çiftçilerle konuştum, çok yüksek verim elde ettiklerini söylüyorlar. Hem bu tohum yöre iklimi ve toprak yapısına da çok uygundur. Bu geniş, verimli Malazgirt Ovasında ekimi yaptığımız takdirde kesinlikle çok memnun kalacaksınız.

Tüccar Barkev'i dinledikten sonra Seyyid Tahir de tahumu avucunun içine aldı ve dikkatlice incelemeye başladı. Canlı bir kırmızı renkte ve hafifçe tombul tanaları olan tohumları görünce bunları bayağı beğendi ve tevekkeltü alallah diyerek üç çuval aldı, pazarda yük taşımak için bekleyen at arabasını çağırdı, çuvalları Ahmet Bey'in de

yardımıyla arabanın üzerine koydu, sonra Ahmet Bey ve Barkev'den hatırlı isteyerek arabaya bindi, eve doğru yola koyulmaya başladı. Yolda giderken hem heyecanlı hem de biraz endişeliydi çünkü tarlasına ilk defa mercimek tohumu ekecekti ama olsun, sonuçta yeni bir şeyi tecrübe etmek de istiyordu. At arabası evin bahçesine girince Seyyid Tahir'in küçük çocukları Zeynep ve Mehmet, evin bahçesini kaplayan üzüm ağaçlarının arasından çıkıp koşarak arabaya doğru ilerlediler. Heyacanlı ve şaşkın gözlerle bir yandan beyaz renkli cılız ata, bir yandan da arabanın üzerindeki çuvallara bakıyorlardı. Zihinlerinden babalarının ne aldığını tahmin etmeye çalışıyorlardı. Seyyid Tahir ve arabacı yardımlaşarak çuvalları kilere koydular, meraklı gözlerle çuvallara bakan Zeynep ve Mehmet de kilere girip şaşkın bir şekilde çuvallara bakmaya devam ettiler. Babaları ikisinin de çok meraklandığının farkındaydı ve bu büyük merakı gidermek için çuvalı açıp mercimekleri onlara gösterdiğinde ikisinin de gözleri fal taşı gibi açıldı. İlk olarak birbirlerine sonra da babalarının gözüne bakarak durumu anlamaya çalışıyorlardı. Çünkü çocuklar ilk defa bu kadar mercimeği bir arda görmüşlerdi. Onların bu halini gören Seyyid Tahir'in yüzünde hafif bir tebessüm oluştu ve çocuklarına derin bir sevgiyle bakmaya başladı. O sırada Zeynep babasına sordu:

— Babaaa! Ne kadar çok mercimek var burda, hepsini bize mi aldın?

— Evet kızım (tebessüm ederek), bize aldım. Ama bunları yemek için değil, tohum olarak aldım. Bu sene Allah izin verirse nehrin yakınındaki tarlamıza bu tohumları ekeceğiz.

İlk başlarda bu kadar çok mercimek alınmasına anlam veremeyen çocuklar, bunların tohum olduğunu duyunca duruma anlam vermeye başladılar.

Aradan 10 gün geçtikten sonra yağmurlar dinmiş, topraklar kurumaya başlamıştı. Bu fırsatı değerlendirmek isteyen Seyyid Tahir; hemen sabah namazından sonra, gün ağırır ağırır eşisi Nergis Hanım'ın da yardımıyla mercimek çuvallarını nakliye için çağırıldığı at arabasına atıp tarlasına götürdü, bismillah diyerek tohumlarını ekmeye başladı. Öğlen vakti geldiğinde Nergis Hanım hazırladığı öğle yemeğini kaplara koyarak çocuklarla birlikte tarlaya götürdü. Hatta eşine, biraz da şaka niyetiyle, mercimek çorbası da yapmıştı. Nergis Hanım tarlanın başında sofrayı serdikten sonra eşini yemeğe çağırdı. Yemeğe gelen Seyyid Tahir'in yorgunluktan pek okadar gülmeye mecali olmamasına rağmen sofrada mercimek çorbasını görünce eşinin gözlerine baktı ve gülmeye başladı, onun güldüğünü gören çocuklar da kahkahalar atarak güldüler. Mutlu, huzurlu bir aile

sofrasından sonra hamd ederek sofradan kalktı, Zeynep'ten ilerideki su dolu ibriği getirmesini, sonra abdest alması için eline dökmesini istedi. Zeynep yavaş adımlarla gidip ibriği getirdi, ibriği kaldırıp yavaş yavaş babasının eline suyu dökmeye başladı ve Seyyid Tahir abdestini aldıktan sonra öğle namazını da kılıp çok gecikmeden çalışmaya devam etti çünkü akşama kadar işini bitirmek istiyordu. Eşinin de yardımıyla gün batımına kadar bütün tohumları serpti, işini bitirdi ve yorgun argın bir şekilde ailesiyle birlikte evine gitti. Seyyid Tahir o kadar yorgunluğuyla beraber bir o kadar da heyecanlıydı çünkü ilk defa tarlasına mercimek tohumu ekmişti. Acaba sonucu nasıl olacaktı? Meraklı bekleyiş artık başlamıştı.

Seyyid Tahir ertesi gün çocuklarıyla birlikte evin bahçesinde yer alan üzüm ağaçlarının bakımlarıyla ilgilenmeye başladı. Kendisi elindeki makasla ağaçları budarken Zeynep ve Mehmet de ağaçların kökünü çapalayarak toprağın hava almasını sağlıyorlardı. Aynı zamanda çocuklar sürekli olarak yaz ayında yetiyecek olan üzümleri hayal ediyorlar, onları yemek için sabırsızlanıyorlardı: Kocaman salkımlı, iri taneli, simsiyah renkli üzümleri... Akıllarına babalarının ektikleri mercimekler de geldikçe sabırsızlıkları kat be kat artıyor ve yaz aylarının gelmesini ipe çekiyorlardı. Hatta haftada en az birkaç kez zorla da olsa, babalarını alıp tarlaya götürüp tohumların filizlenip filizlenmediğini bile kontrol ediyorlardı.

Mayıs ayının ilk haftası gelmişti. Her taraf yemyeşil olmuş, bahçedeki üzüm ağaçlarının yaprakları açmış hatta mercimek tohumları da yavaştan filizlenmeye başlamıştı. Tabi bunu gören çocukların sevinçlerine diyecek yoktu. Ağızları kulaklarına varmış, sevinçten ne yapacaklarını bilemiyorlardı. Ama bunlar olurken Zeynep'in dikkatinden bir şey de kaçmıyordu: Annesi ve babası hiç sevinçli değildi, yüzleri hiç gülmüyor, sürekli aralarında gizli gizli konuşuyorlardı. Bu durum normal değildi, anne ve babasının bu üzüntülü, gergin hallerine bir türlü anlam veremiyordu. Birkaç gün sonra bahçede oynarken susayan Zeynep, eve girip mutfağa doğru ilerlerken anne ve babası arasındaki şu konuşmalara istemeden kulak misafirliği etti:

- Hanım; durum çok vahim, Rus askerleri buraya birkaç günlük uzaklıktarmış. Nehrin diğer tarafındaki ovalık kısımdan kendilerine bir yol yapıp buraya doğru hızlıca ilerliyorlarmış. Şu anda burada onlarla mücadele edebilecek askerler de yok.
- Gerçekten durum çok vahim Tahir. Peki ne yapmak lazım, ne düşünüyorsun?

Seyyid Tahir eşine tebbessüm ederek baktı, yüzünde belli ettirmek istemediği endişeyle birlikte eşine “ Allah’tan ümit kesilmez Nergis, biz düşmana karşı elimizden gelen her şeyi yapacağız. Yarın sabah erkenden ilçede savaşılabilecek diğer erkeklerle birlikte 3. orduya katılmak üzere yola çıkacağız. Sen çocuklara sahip çık ve asla evin bahçesinden dışarı çıkmayın” dedi. Bunları duyan Zeynep donakalmıştı, kocaman, zeytin karası gözleri büzülmüş, kıpkırmızı olmuştu. Dışarıda o kadar susamış olmasına rağmen bu konuşmaları duyduktan sonra su içmek artık aklına bile gelmiyordu. Bir müddet durduktan sonra gözünden birkaç damla yaş inmeye başladı ve ağlayarak babasına doğru koşmaya başladı. Narin ve ince sesiyle babasına:

— Baba sen gidiyor musun?

Seyyid Tahir şaşkın bir şekilde kızına dönüp “Aaaaa! Zeynep, sen burda mıydın?” diyerek önce bakakaldı sonra canından çok sevdiği kızını yanına çağırarak sımsıkı kucakladı. İçi yanmasına rağmen ağlamamak için kendisini zor tutuyordu. Onun da yüzü hafifçe kızarmış, gözleri kıpkırmızı olmuştu. Bu haldeyken “ Ağlama kızım, her vatan evladının yaptığı gibi ben de sizleri, vatanımızı, şehrimizi korumak için düşmana savaşmaya gideceğim, inşaallah yakın zamanda da düşmanı Malazgirt’imizden ve hatta tüm topraklarımızdan kovacağız, onları kovduktan sonra inşaallah bir daha geleceğim.” dedi.

Mehmet’in yaşı küçük olduğu için olan bitenin pek farkında değildi ama Zeynep artık birçok şeyi anlıyor ve babasını, kendilerini neyin beklediğini az çok tahmin edebiliyordu. Bu yüzden bütün gün boyunca hiçbir şey yiyip içmedi, doğru dürüst ağızını açmadı, babası nereye gitse sürekli onu takip ediyor, gözünü ondan ayırmıyor, sanki bir kere kaybederse bir daha bulamayacak gibi davranıyordu. Gece babasının kucağında uyuyan Zeynep sabah kalktığı anda babasını göremedi çünkü babası sabah namazından önce kalkmış kale surlarının yanında bulunan Alparslan Camisi’ne gitmişti, orada diğer arkadaşlarıyla buluşup sabah namazını cemaatle kıldıktan sonra orduya katılmak üzere yola çıkmıştı. Babasını göremeyen Zeynep hemen yataktan fırladı, ilk önce evin her tarafını didik didik aradı, babasını orada bulamayınca evin bahçesine koştu, bahçenin her tarafına baktı, bahçede de babasını bulamayınca onun gittiğini anlayıp dış kapının köşesine oturup büzüldü, dizlerini kendine doğru çekti, kollarını dizlerinin üzerine koydu, başını da kollarının üzerine bırakıp hüngür hüngür ağlamaya başladı. Ağlama seslerini duyan Nergis Hanım hemen koşarak kızının yanına gitti, zaten çok üzgün olan Nergis Hanım kızını da öyle görünce içi parçalandı ve o da

kapının diğerk kenarına oturup ağlamaya başladı çünkü kızını teselli edecek güç kendisinde kalmamıştı.

11 Mayıs 1915 tarihi geldiğinde ilçe sokaklarında “Rus’lar geliyoorr, Rus’lar geliyoorr” sesleri yankılanmaya başladı. Bütün ilçe halkında bir telaş oluşmuştu, herkes apar topar dışarıdaki önemli eşyalarını evlerine alıp bahçe kapılarını, ev kapılarını sıkı sıkı kapatıp kilitliyordu. Sesleri duyan Nergis Hanım da çocuklarını alıp eve girdi; kapısını sımsıkı kitledi; vatani için, çocukları için, eşi için dualar etmeye başladı. Rus Yolu’nu bitiren askerler akşama doğru ilçeye girmiş ve tüm sokakların hakimiyetini ele geçirmişlerdi. Kimsenin evinden dışarı çıkmasına izin vermiyorlar, dışarıda gördüklerini yakalayıp acımasızca dövüyorlar ve kendilerine karşı koymaya çalışanları da oracıkta öldürüyorlardı. Malazgirt ile birlikte çevre ilçeleri de ele geçiren Rus birlikleri aylarca yöre halkına sayısız sıkıntılar çektirdiler. Ya kendileri eziyet ettiler ya da yörede yaşayan halkları birbirine karşı kışkırtarak o eziyetleri onlara yaptırtilar.

Rus’lar ilçeyi ele geçirdiği sıralarda Seyyid Tahir ve diğerk gönüllüler de orduya katılmışlardı. Hepsinin içi paramparçaydı, en sevdiklerini geride bırakıp gelmişlerdi, Rusların onlara bir fenalık yapabileceğini düşündükçe üzüntüleri kat be kat artıyordu. Tabi başka çare de yoktu, vatanlarını, sevdiklerini kurtarmanın tek yolu düzenli orduya katılıp düşmanla savaşmaktı. O gece Seyyid Tahir uzun uzadıya ordu komutanıyla görüştü, ilçe hakkındaki tüm bilgileri ona verdi: Nehirlerin geçtiği yerler, kale surlarının kapladığı yerler, Rus’ların yaptığı yeni yol, ilçe içinde yaşayan topluluklar vb. Bu bilgileri aldıktan sonra ordu komutanı düşmanı kovmak için hazırlıklara başladı, komutan ara ara istihbarat bilgisi almak için de gözcüleri ilçeye gönderiyor gelen bilgilere göre de hazırlıkları güncelliyordu. Temmuz ayı geldiğinde hazırlıklarını tamamlayan 3. Ordu taarruz için en doğru zamanı bekliyordu. O sırada ordu içinde yer alan Malazgirtliler de ilçelerini kurtarmak, sevdiklerine kavuşmak için can atıyorlardı.

Doğru zaman geldiğinde taarruza geçen 3. Ordu 24 Temmuz’da Malazgirt’e girmiş, Rus birlikleriyle çok çetin bir savaş yapmıştı. Savaşı kaybedeceğini anlayan Rus askerleri geri çekilmiş; geri çekilirken de önlerine çıkan kadın, çocuk, yaşlı demeden herkese zarar veriyor, bir kısmını esir alıyor, çoğunu da öldürüyorlardı. İlçede önlerine çıkan bütün malları da yağmalamadan gitmiyorlardı.25 Temmuz’ düşman askerleri ilçeden temizlenince ilçeye giren Seyyid Tahir ve diğerk askerler karşılarında yıkılmış, yakılmış evler görünce beyinlerinden vurulmuşa döndüler. Acaba ailelerine ne olmuştu, hayattalar mıydı? Koşarak evine doğru

giden Seyyid Tahir; aynı yangının kendi evlerinde de yükseldiğini fark etti, kırılmış olan bahçe kapısını aralayıp bahçeye girince adeta harap olmuş ve hala hafifçe yanmakta olan evlerini gördü, bir solukta koşarak aralıklı olan evin dış kapısından içeriye girdi, her tarafa baktı ama ailesinden kimseyi göremedi. Kafasında birçok soru oluşmaya başladı: Ailesi neredeydi, öldürülmüşler miydi, yoksa esir mi alınmışlardı? Kafasındaki bu acı sorularla dışarıya çıktı, aşağı sokağa doğru üzgün ve dalgın bir şekilde yürüyünce bir anda komşuları Emin Bey'i karşısında gördü, hemen ona doğru koşarak kolundan sıkıca tuttu ve telaşlı bir şekilde sorular sormaya başladı.

— Emin emmi az önce eve gittim, ev harap olmuş, Nergis de çocuklar da orada yoklar, sen onlara ne olduğunu biliyor musun, onları gördün mü?

Aylardır evde esir gibi yaşayan Emin Bey de Rus'lar ilçeyi terkettikten sonra dışarıya daha bu sabah çıkabilmiş, ihtiyarlığından dolayı zar zor bir baston yardımıyla ayakta durabiliyordu. Titrek ve yorgun bir sesle cevap verdi:

- Evladım ben de evden yeni çıktım, onları görmedim ama ilçedeki yaralıları Alparslan Cami'sinde topadıklarını biliyorum, orada hekimler yaralıları tedavi ediyorlar, istersen bir bak, belki oraya götürmüşlerdir.
- Sağolasın Emin emmi, Allah razı olsun, peki sen iyi misin, herhangi bir yardıma ihtiyacın var mı? Telaştan soramadım, kusura bakma.
- Yok oğlum, ben iyiyim, sen git çocuklarını bulmaya çalış, Allah yardım etsin, inşallah başlarına bir şey gelmemiştir.

Emin Bey'den hatır isteyip hızlı adımlarla Alparslan Cami'sine doğru yola çıkan Seyyid Tahir etrafa baktıça üzüntüsü sürekli artıyordu, komşuları perişan olmuş, evleri yıkılmış, ilçe adeta bir matem yerine dönmüştü. Yolda karşılaştıklarıyla ilgileniyor, yardıma ihtiyacı olanlara gerekli yardımları ettikten sonra yoluna devam ediyordu. Cami'ye yaklaştığında caminin avlusunda ve etrafında kalabalıklar olduğunu gördü, bunların çoğu da kadın ve çocuklardan oluşuyordu. Biraz daha ilerleyince sanki Mehmet'i görür gibi oldu, yanına varınca Mehmet olduğunu anladı, onu kolundan tutup kendine doğru çekti önce sıkıca kucakladı, Allah'ına şükretti ve başladı konuşmaya:

— Mehmeect! Oğluuum burdasın, ahhh Allah'ına şükürler olsun! Sizi buldum sonunda. Nasılsın, iyisin değil mi? Ablan ve annen nerede, onlar da burdalar değil mi?

Üstü başı toz içinde kalan, geçirmiş olduğu şoktan dolayı doğru dürüst konuşamayan, babasını gördüğüne sevinemeyen Mehmet tozlu elini kaldırdı, küçük baş parmağını cami kapısına doğru uzatarak kısık bir sesle “ Oradalar baba.” dedi. Çocuğunun üzerindeki tozları silkeledikten sonra elini tutup ilerlerken özellikle kadınların ağlama seslerini duyuyor, etrafta da birçok yaralıya rastlıyordu. Etraftaki herkesin yüzünde bir endişe, korku, üzüntü vardı. Caminin kapısından içeri girince içeride bir çok ağır yaralı hasta gördü, hekimler canla başla onlarla ilgilenmeye çalışıyordu ama yaralı sayısı çok olduğu için hekimler bir çok zaman yetersiz kalıyorlardı. O sıralarda Mehmet babasının elini tuttu ve onu caminin sağ arka tarafına doğru götürmeye başladı. Arka tarafa giden Seyyid Tahir ilk olarak dizlerinin üstüne çöküp ağlamakta olan eşini gördü, biraz daha dikkatli bakınca yerde üstü örtülü bir çocuk cenazesi gördü, bir anda dizlerinin bağları çözüldü, boğazı düğümlendi, Mehmet’in elini bıraktı, zar zor birkaç adım daha atarak cenazenin başına geldi. Eşine baktı, eşi bir anda kocasını görünce daha çok ağlamaya başladı.

— Kim bu nergis? Neden bu kadar ağlıyorsun?

— (Ağlayarak) Zeynepppp bey Zeyneeepp! KIZIMIIIIZZ, yavrumuz, her şeyimiz! O zalimler evi yağmalarken tüfeklerle sağa sola ateş ettiler, bir tane kör kurşunları da kızımızı buldu.

Seyyid Tahir, elleri titreyerek örtüyü kaldırmca bembeyaz yüzü, kapkara gözleriyle Zeynep’ini gördü. Tabi o an dünyalar başına yıkıldı, içinden duyduğu acıyı artık saklayamadı ve başladı ağlamaya. Bu acının tarifi yoktu, her şeyinden çok sevdiği Zeynep’i ölmüş oracıkta cansız bir şekilde yatıyordu. Biraz ağladıktan sonra İslamiyet’in kendisine verdiği inanç ve teslimiyetle ağlamayı bıraktı, göz yaşlarını sildi ve oradakilere dedi ki:

— Zeynep’imi Allah bize emanet olarak vermişti. Şimdi zamanı geldi Allah emanetini bizden geri aldı, inşaallah Rahman olan Allah’ım Cennet’te onu bize sevimli bir evlat olarak geri verecek. Artık ağlamayacam, bize düşen bundan sonra Allah’tan sabır dilemektir.

Sarığını başına dolamış, uzun sakallarının bir kısmı ağarmış olan Seyyid Tahir kızının cansız bedenini kucağına aldı, melek yüzüne bakmaya başladı. zeynep’in gözleri kapanmış, üstü başı toz içinde kalmıştı. Başı arkaya doğru düşmüş olan kızının üzerindeki tozları temizledi, kapanan gözlerini açtı sonra her ikisini de öpmeye başladı çünkü o

gözler cennetle müjdelenmişti. Gözlerinden sonra yüzünü, boynunu öpüyor arada bir de kızını sımsıkı kuçaklayıp bırakıyordu. Evet acısı büyüktü ama inancı acısından daha da büyüktü. Acı bir tebessümle kızını masanın üzerinde serili olan beyaz kefenin üzerine koydu, bir daha doya doya kızına baktıktan sonra kefeni sarmaya başladı. Daha sonra akrabaları ve diğer komşularıyla birlikte Şehitlik Mezarlığı'na geldiler. Küçük bir mezar kazdıktan sonra küçük meleğini kendi elleriyle mezara koydu, dualar okudu ve emaneti asıl sahibi olan Allah'a teslim edip mezardan çıktı. Mezarı kapadıktan sonra herkes Seyyid Tahir'e ve Nergis Hanım'a taziye verip onları teselli etmeye çalışıyorlardı, bunu yaparlarken de özellikle Seyyid Tahir'in teslimiyetine, vakarlığına da hayran kalıyorlardı.

Aradan bir müddet geçtikten sonra işgalin izleri ilçeden yavaş yavaş silinmeye başlamıştı. Artık insanlar yaralarını sarmaya başlamış, gündelik hayatlarına dönmüşlerdi, tarla sahipleri de ekinlerini biçmek için hazırlıklara başlamışlardı. Seyyid Tahir de diğerleri gibi acısını içine atıp artık gündelik işlerine başlamak istiyordu. Bu sebeple oğlu Mehmet'i de yanına alarak mercimek tohumu ektiği tarlasını kontrol etmeye gitti. Kontrol sırasında tarlasının çoğunun tahrip edildiğini, üzerine çok basıldığı için birçok yerde mercimeklerin hiç çıkmadığını, çıkan yerlerdeki mercimeklerin ise çok cılız olduğunu gördü. Sadece tarlanın en uzak kısmındaki köşede bayağı güzel mercimekler çıkmıştı. Bir tutam alıp incelediğinde aynı ektiği tohumlar gibi kıpkırmızı ve dolgulu olduğunu gördü. Kendi kendine “ Demek ki arazi tahrip edilmeseydi bütün mercimekler bu şekilde olacaktı.” dedi. Çok da şaşırılmamıştı aslında tarlanın bu durumuna çünkü Rus Yolu'nun onun tarlasından geçtiğini önceden haber almıştı, bu kadar askerin geçtiği yerden illa ki tahribatlar olacaktı. Kalan ürünü biçmek için tarlasına gittiğinde o yolu görüyor, gördükçe de ruhunun ruhu olan Zeynep'ini hatırlıyordu. Evet Seyyid Tahir'de olduğu gibi ilçedeki birçok kişide de buna benzer duygular vardı, bu yol çok acılara, sıkıntılara, mağduriyetlere sebebiyet vermişti. Yöre halkı her ne kadar Rus Yolu'nu görünce sıkıntılı günleri hatırlayıp hüznülense de yolu kullanmaya da devam ettiler. Evet Rus birlikleri çok acılara sebebiyet vermişlerdi ama öyle veya böyle ilçeye de bir yol bırakmışlardı, yöre halkının devamlı kullandığı, kullanacağı, kullandıkça da hüznülediği bir yol: Rus Yolu...



